

N. IORGA

**POMENIREA
LUI
ȘTEFAN CEL MARE**

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înalt Prea Sfințitului PIMEN,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

SFÂNTA MĂNĂSTIRE PUTNA
2007

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Implinirea a 400 de ani de la trecerea în lumea dreptilor a lui Ștefan cel Mare a prilejuit organizarea, în România și în teritoriile românești din afara hotarelor regatului, a unor ceremonii, în cadrul cărora s-au oficiat slujbe de pomenire, s-au desfășurat parade militare, s-au rostit discursuri, au defilat pitorești alaiuri alegorice. Evenimentele acestea și-au găsit ecoul în acte oficiale, în corespondență privată, în presa centrală și locală. Pe temeiul unor asemenea surse s-au putut reconstitui secvențe din ceea ce s-a petrecut, într-un loc sau în altul, la începutul lunii iulie a anului 1904¹.

¹ Pentru serbarea de la Putna, v. Anghel Popa, *Serbările naționale de la Putna*, Câmpulung

Tabloul general lipsește, însă. Singură, doar broșura lui N. Iorga, tipărită chiar la vremea aceea, ne ajută să avem o imagine mai cuprinzătoare asupra amplorii, a semnificațiilor și a rosturilor acelor festivități. În plus, volumul conține și cuvântările ținute la București de I. Bogdan și Spiru Haret, pe atunci ministru al Instrucțiunii Publice, în ziua de 2 iulie 1904.

La trei ani de la semimileniul morții lui Ștefan cel Mare – anticipat cu nădejde, dar și cu îngrijorare de N. Iorga –, când amintirea anului 2004 nu s-a stins încă, dar nici nu mai este atât de vie încât amărăciunea să ne cuprindă din nou, am socotit potrivit să încredințăm tiparului acest volum, o raritate chiar și pentru marile biblioteci publice.

Textul a urmărit cu fidelitate prima și singura ediție publicată: N. Iorga, *Pomenirea lui Ștefan cel Mare*, tipărită din însărcinarea și cu cheltuiala Ministerului de Instrucție Publică, București, „Minerva”, Institut de Arte

Moldovenesc, 2004, p. 95–126; pentru comemorarea de la Iași, v. Andi Mihalache, *Documente privind comemorarea lui Ștefan cel Mare la Iași în 1904*, în volumul *Ștefan cel Mare la cinci secole de la moartea sa*, editat de Petronel Zahariuc și Silviu Văcaru, Iași, 2003, p. 353–375.

Grafice și Editură, Str. Regală 6, 1905 (coperta are, însă, anul 1904 !), 108 p + 22 planșe cu fotografii. Calitatea foarte slabă a imaginilor a făcut imposibilă reproducerea lor.

Intervențiile editorilor au fost minime: trei note, marcate în paranteze drepte, conținând succinte precizări bibliografice, îndreptarea unor erori potrivit eratei de la sfârșitul broșurii, actualizarea ortografiei. Particularitățile lingvistice ale autorului sau ale celor citați de acesta au fost, în general, păstrate, pentru farmecul lor și pentru nota de autenticitate pe care o conferă textului.

Felul în care românii au înțeles să-și omagieze străbunul l-a făcut pe N. Iorga să remarce: „Vedeai bine că ei simt firea cu totul deosebită a acestei serbări, cum nu mai fusese niciodată una și cum se va vedea iarăși numai după ce nici unul dintre cei de astăzi nu va mai fi în viață, peste o sută de ani, la 2004, când se vor împlini de la moartea lui Ștefan o jumătate de mie de ani. Și cine știe ce împrejurări vor fi atunci, care va fi icoana țării și poporului nostru !”. Împrejurările, icoana țării și a poporului sunt cele cunoscute; asupra lor, nu are rost să mai zăbovim aici. Remarcăm doar diferența izbitoare

între modul în care martorii evenimentelor din 1904 și aceia ai ceremoniilor din 2004 au privit și au înțeles personalitatea lui Ștefan cel Mare. Probabil că la aceasta N. Iorga însuși nu se așteptase. El, care pe parcursul acestei broșuri de 100 de pagini, îl numește în trei rânduri pe domnul Moldovei „cel mai mare din neamul lor”, „cel mai mare dintre români”, „cel mai înțelept și mai mare dintre români”, adăugând la aceasta și caracterizarea din cuvântarea lui Spiru Haret: „cel mai mare român”. Ceva temeieri de îngrijorare va fi avut, totuși, de vreme ce și-a încheiat relatarea cu următoarele cuvinte: **„Iar dacă vom fi răi și neînțelegători și fără priință unul către altul și fără iubire pentru lumina minții prin care se dobândesc toate, plângerea de apoi va fi mai rea decât cea de acum și în ziua de 2 iulie 2004, când se vor împlini cinci sute de ani de la săvârșirea lui Ștefan, nu vom cuteza a mai sta înaintea străbunului, care-și va întoarce fața de la noi”**.

(M.M.Sz., Șt.S.G.)

TABLA CUPRINSULUI

Notă asupra ediției	5
I. PREGĂTIRILE	9
1. Pregătirile în România	9
2. Pregătirile peste hotare	21
II. SERBĂRILE	30
1. Serbarea în București	30
2. Serbarea în celelalte orașe ale României	58
3. Serbarea la sate	74
4. Serbarea lui Ștefan la românii din Austro-Ungaria.....	86
TABLA CUPRINSULUI	102

